

Миланка Берковић и Натали Шарић

ЧИТАНКА

за други разред основне школе

eduka

Миланка Берковић
Натали Шарић

ЧИТАНКА

УЏБЕНИК ЗА ДРУГИ РАЗРЕД ОСНОВНЕ ШКОЛЕ

ГЛАВНИ УРЕДНИК

Проф. др Бошко М. Влаховић

ОДГОВОРНА УРЕДНИЦА

Доц. др Наташа Филиповић

РЕЦЕНЗЕНТИ

Љиљана Ђуровић, професорка разредне наставе,
ОШ *Момчило Настасијевић*, Горњи Милановац
Др Јелена Журић, професорка српског језика и књижевности
Ивана Милошевић, педагог

ДИЗАЈН

Марија Хајстер

ЛЕКТУРА И КОРЕКТУРА

Споменка Трипковић

ИЗДАВАЧ

Едука д. о. о. Београд
Ул. Змаја од Ноћаја бр. 10/1
Тел. /факс: 011 3287 277, 3286 443, 2629 903
Сајт: www.eduka.rs; имејл: eduka@eduka.rs

ЗА ИЗДАВАЧА

Проф. др Бошко М. Влаховић, директор

Штампа

Издање

Тираж

ВОДИЧ КРОЗ ЧИТАНКУ

КЉУЧНЕ
РЕЧИ

ИГРЕ КОЈЕ
СЕ ПАМТЕ

ОБРАДА
ТЕКСТА

ПОДСЕТИ СЕ
И САЗНАЈ

КУТАК ЗА
ЧИТАЊЕ И
КРЕАТИВНО
ПИСАЊЕ

СТВАРАЈМО

ИСТРАЖИМО

ПССТ, ЧИТАМ

ДА ЛИ ЗНАШ?

БЕЛЕШКЕ ИЗ
ЋАЧКЕ СВЕСКЕ

САДРЖАЈ

КОЛАРИЋУ – ПАНИЋУ

Драган Лукић, <i>Школа</i>	8
Ана Миловановић, <i>Слатка математика</i>	10
Мирослав Антић, <i>Тајна</i>	12
Александар Поповић, <i>Два писма</i>	14
Градимиr Стојковић, <i>Деда Милоје</i>	17
Гвидо Тартаља, <i>Оцене</i>	20
Сада знам	24

ЦАРЕ, ЦАРЕ ГОСПОДАРЕ

Бранко Ћопић, <i>Огласи „Шумских новина“ (одломци)</i>	26
Војислав Илић, <i>Први снег</i>	28
Драган Лукић, <i>Равнотежа</i>	30
Су Ју Ћин, <i>Свитац тражи пријатеља</i>	32
Јован Јовановић Змај, <i>Пролећница</i>	34
Feliks Salten, <i>Vambi (odlomak)</i>	36
Тодe Николетић, <i>Шума живот значи</i>	38
Сада знам	42

АРЈАЧКИЊЕ БАРЈАЧКИЊЕ

Бранко Ћопић, <i>Болесник на три спрата</i>	44
Душко Трифуновић, <i>Два јарца</i>	46
Народна песма, <i>Да вам певам што истина није</i>	48
Народна басна, <i>Бик и зец</i>	50
Доситеј Обрадовић, <i>Пас и његова сенка</i>	52
Десанка Максимовић, <i>Бајка о лабуду</i>	54
Сада знам	58

КЛИКЕРИ

Душан Радовић, <i>Мама</i>	60
Grigor Vitez, <i>Dohvati mi, tata, Mjesec</i>	62
Народна приповетка, <i>Седам прUTOва</i>	64
Народна прича, <i>Свети Сава и отац и мати са малим дететом</i>	66

Ђани Родари, <i>Кад дедица не зна да прича приче</i>	68
Мирјана Стефановић, <i>Златне рибице не праве штету</i>	70
Гроздана Олујић, <i>Шаренорепа</i>	74
Народна песма, <i>Мајка Јова у ружи родила</i>	78
Душан Радовић, <i>Лепо је све што је мало</i>	80
Сада знам	82

ДЕЦИ У НАСЛЕЂЕ (популарни и информативни текстови)

Доситеј Обрадовић, <i>Коњ и магаре</i>	84
Симо Тесла, <i>Шта се крије у грудви снега</i>	87
Истраживачко читање	89
Сада знам	90

РЕЧ ПО РЕЧ (читање у наставцима)

Александар Сергејевич Пушкин, <i>Бајка о рибару и рибици</i>	92
--	----

ОД ПОЛИЦЕ ДО ПОЛИЦЕ (домаћа лектира)

Кратке народне умотворине	98
Ханс Кристијан Андерсен	
<i>Принцеза на зрну грашка.</i>	100
<i>Царево ново одело</i>	102
<i>Devojčica sa šibicama</i>	104
Десанка Максимовић	
<i>Како су пужу украли кућу</i>	105
<i>Ако је веровати мојој баки</i>	108
Истраживачко читање	109
Љубивоје Ршумовић	
<i>Вук и овца</i>	110
<i>Вуче, вуче, бубо лења</i>	112
Драгомир Ђорђевић	
<i>Кад сам био мали</i>	114
<i>Ја сам био срећно дете</i>	115
Избор кратких прича за децу	
Бранко Стевановић, <i>Прича из ормана</i>	117
Весна Видојевић Гајевић, <i>Бркљача</i>	119
Дејан Алексић, <i>Једном је један дечко зевнуо</i>	121

ИГРЕ КОЈЕ СЕ ПАМТЕ

124

КОЛАРИЋУ – ПАНИЋУ

ИГРЕ КОЈЕ СЕ ПАМЕ

Научите правила игре
Коларићу – Панићу која се
налазе на крају Читанке.

Уз весело заплитање и
расплитање, пријатељства
непрестано расту.
Проверите.

КОЛАРИЋУ ПАНИЋУ

Коларићу, Панићу, плетемо се самићу,
Сами себе заплићемо, сами себе отплићемо!

Коларићу – Панићу,
у трен ока сазнаћу:

Шта се множи? Шта се дели?
Како расту праве звезде?
Где настају шу-шу тајне?
Да ли се у срцу гнезде?
Како дете да постане
добар човек – знаће деда!
У љубави и у раду,
свуда нека буде реда.

Драган Лукић

Школа

гоне, гонити
пожуривати

паљба
пуцњава

сабља
врста хладног
оружја

ступи, ступити
појавити се

Школе су велике мирне овце
које окаче велико звонце
па звоне, звоне и децу гоне
у жуте мале авионе.

Школе су велике и добре маме,
стотину деце негују саме,
напамет знају сву своју децу,
и бајке причају о месецу.

Школе су велики чудни дворци
које освоје храбри основци
сваког септембра пушчаном паљбом
и оловкама — дугачком сабљом.

Сваког септембра
кад јесен ступи
по два су борца
у школској клупи.

Кључне речи:
песма, строфа, стих

О ВЕЛИКИМ ДВОРЦИМА

- ▶ Зашто песник каже да су школе велике мирне овце?
- ▶ Шта у песми представљају жути мали авиони?
- ▶ Драган Лукић школе упоређује са великим добрим мамама. Прочитај ту строфу.
- ▶ Подвуци реч која описује основце. Које их још особине одликују?
- ▶ Шта мислиш за шта се боре борци у школским клупама?

КУТАК ЗА ЧИТАЊЕ И КРЕАТИВНО ПИСАЊЕ

Прочитај песму изражајно, смирено и разумљиво.

За песника су школе мирне овце, добре маме и чудни дворци. Док машташ, замисли какву би школу желео/желела. Мисли подели са борцем из своје клупе.

Усправном линијом подели страницу у својој свесци. Са леве стране напиши како изгледа твоја школа, а са десне напиши шта би ти у њој променио/променила.

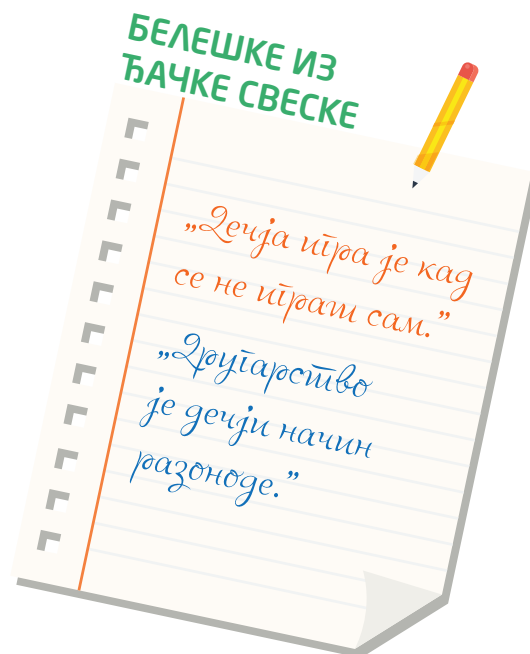

ПОДСЕТИ СЕ И САЗНАЈ

Стих је један ред у песми. Два, три стиха или више стихова могу да чине једну целину у песми. Таква целина зове се **строфа**.

Сваког септембра } **СТИХ**
кад јесен ступи
по два су борца
у школској клупи.

строфа

”

ЈА

Λ = Р

решенје редуца – ДЕЧА ИГРА

Ана Миловановић

Слатка математика

Кључне речи:

драмски
текст,
улога,
глумец.

ЛИЦА: МИРКО, ВЕСЕЛА

МИРКО: Хууу. *(Замишљен је. Држи чоколаду у руци.)*

ВЕСЕЛА: Ђао, Миркић. Што си ми се тако замислио?

МИРКО: Ништа специјално. Размишљам нешто о математици.

ВЕСЕЛА: Ух, што си нашао тему за мозгање.

МИРКО: Нашла би и ти да ти је учитељица рекла: „Да, Мирко, ако не научиш шта је половина, а шта четвртина, добићеш јединицу као врата”.

ВЕСЕЛА: Их, што је то тешко: половина и четвртина. Хоћеш да ти ја покажем шта је то?

МИРКО: Како да нећу, Весела.

ВЕСЕЛА: Дај ми ту чоколаду.

МИРКО: Паа, ако ти баш треба.

ВЕСЕЛА: Наравно да ми треба да бих ти објаснила. Видиш, Мирко, ова чоколада је сад цела. Кад је поделим по средини, добијем две половине. Оне су потпуно једнаке. Не пипај, упрљаћеш прсте.

МИРКО: Добро, нећу.

ВЕСЕЛА: Е, сад једна половина нам више не треба *(Једе је.)*, а од друге ћу добити две четвртине. Питаш се како? Лепо, поделићу половину на два једнака дела. Значи, половина има две четвртине: једну и другу *(Једе их.)*. Мљац, јеси ли сад разумео?

МИРКО: Јеесам. Али, Весела, ти си појела моју чоколаду.

ВЕСЕЛА: Па, шта да ти радим, Миркић, свако знање се плаћа. Хајде, немој да се љутиш, објаснићу ти и појам нуле. Имао си једну чоколаду, ја сам ти је појела и сад имаш, колико?

МИРКО: Нула чоколада.

ВЕСЕЛА: Ето, како и ти знаш математику.

(Завеса)

О СЛАТКОМ РАЧУНУ

- ▶ Ко су лица у овом драмском тексту?
- ▶ Подвуци реченицу која говори о чему Мирко размишља.
- ▶ На основу чијих речи је закључио да не зна математику? Прочитај део реченице који то потврђује.
- ▶ Шта му Весела предлаже и помоћу чега му објашњава задатке?
- ▶ Зашто Весела каже Мирку да се свако знање плаћа? Чиме је Мирко платио своје знање?
- ▶ Које рачунске радње Весела користи у свом подучавању?
- ▶ Заокружи реченицу која доказује који је резултат на крају добила.
- ▶ Да ли одобраваш Веселин поступак? Шта је за тебе помагање другима? Шта све може бити разлог за помоћ?

ПОДСЕТИ СЕ И САЗНАЈ

Драмски текст је написан у облику **разговора** између двају или више лица. Подељен је по **улогама** које глумци изводе на **позорници**.

КУТАК ЗА КРЕАТИВНО ПИСАЊЕ

Напиши овај драмски текст на другачији начин. Замисли да је Мирко замерио Веселој. Како би тада изгледао њихов разговор? Представите свој текст другарима у одељењу који ће вам бити верна публика. Присетите се правила понашања у позоришту.

ДА ЛИ СТЕ ЗНАЛИ...

... да је најстарије српско позориште основано у Крагујевцу, и то пре скоро два века. Основали су га кнез Милош Обреновић и књижевник Јоаким Вујић.

Т

решења је шаплат

РАЧУНСКА ЗАГОНЕТКА

Браћа смо, сваки има три брата.
Колико нас је?

(четри брата)

Мирослав Антић

Тајна

Свако има неку тајну:
шу-шу-шу...
Неко лепу и бескрајну,
неко тужну или смешну,
неко злу.

Неко своју тајну слаже.
Неко одмах мами каже.
Неко своју тајну не би
испричао ни у сну.
Неко шапне само теби
као другу – шу-шу-шу...

Обично су тајне главне
измишљене и љубавне.

Ал' и друге кад се зброје,
наше, ваше, моје, твоје,
леве, десне, чудне, сјајне,
све једнако много значе,
јер – иначе,
зашто би се звале тајне?

Имам и ја тајну једну,
врло важну, врло вредну.
Ником другом – само теби
пришапнућу јутрос њу.

Ходи ближе: шу-шу-шу...
Сутра рано... шу-шу-шу...
Баш онамо... шу-шу-шу...
Али ником то не кажи.
Сам потражи... шу-шу-шу...

Пронаћи ћеш врло лако
и видећеш да је тако.

Кључне речи:
песник, песма,
рима

ПРИШАПНУЋУ САМО ТЕБИ

- ▶ Какве тајне помиње Мирослав Антић? Заокружи их.
- ▶ Пронађи строфу која говори како се тајне чувају.
- ▶ Подвуци стихове који говоре чије тајне могу бити.
- ▶ Зашто песник на више места користи израз *шу-шу-шу*?
- ▶ Шта мислиш о децјем дошаптавању? Да ли постоје тајне које не треба чувати?
- ▶ Да ли нас чување неких тајни може довести у опасност?
- ▶ Када треба да кажемо тајну одраслој особи?

ИГРЕ КОЈЕ СЕ ПАМТЕ

Научите правила игре *Тајанствени пријатељ* која се налазе на крају Читанке. Кад дође време да се тајне открију, изненадићете се колико сте среће донели пријатељима.

КУТАК ЗА КРЕАТИВНО ПИСАЊЕ

Поразговарај са баком или дедом и сазнај како су се тајне чувале у њихово време. Да ли су се памтиле или записивале? Да ли су се чувале у ковчегу или у везеној марами? Замоли их да ти објасне шта значи кад је нешто *обавијено велом тајне*.

Опиши догађај из далеке прошлости који је обавијен велом тајне. Може да буде истинит или измишљен.

ПОДСЕТИ СЕ И САЗНАЈ

На крају неких стихова речи се **римују**.

Рима је гласовно подударање последњих речи у стиховима.

Неко своју тајну слаже.

Неко одмах мами каже.

У песми „Тајна” заокружи речи које се римују. Следи пример и користи дрвене боје.

САША: Ја сам Саша.

МАША: Ја сам Маша.

САША: Ти и ја смо рима.

БЕЛЕШКЕ ИЗ ЂАЧКЕ СВЕСКЕ

„Тајна је кад чуваш
неку тајну, нпр. у
која се твој друг
замудно.”

„Тајна је љубавно
писмо које се не даје
момку или девојци.”

Александар Поповић

Два писма

Кључне речи:

драмски
текст,
разговор,
лица.

Лица: ЈОЦА и МАМА

(Дневна соба са неколико комада намештаја. У соби су Јоца и мама.)

ЈОЦА *(стално се врти око маме која нешто ради за столом):* Мама...

МАМА *(и даље ради и не гледа на Јоцу):* Шта је, сине?

ЈОЦА *(нестрпљиво се врти око стола):* Мама, је л' био поштар?

МАМА *(зачуђено га погледа):* Није још. Зашто то тебе занима?

ЈОЦА *(збуњено):* Ма, ја онако... Мислим...

МАМА *(наставља да ради):* Играј се. Зашто се стално вртиш око мене?

ЈОЦА *(и даље се врти око стола, неодлучно):* Мама...

МАМА *(помало нестрпљиво):* Па шта је сад опет?!

ЈОЦА *(гледа у земљу па ће стидљиво):* Мама, можда је поштар већ био...

МАМА *(љутито):* Поштар још није био, он долази у дванаест часова, а сад је тек једанаест! И што се толико за поштара бринеш? Гледај ти своја посла!

ЈОЦА: Хоћу, мама... *(И даље се врти око стола.).* А што ти ипак не погледаш у поштанско сандуче, можда је неко писмо већ стигло...

МАМА *(нагло устане од стола):* Е, баш ћу ти доказати да ме само узалуд тераш да устајем! Погледаћу у сандуче. *(Одлази напоље.)*

ЈОЦА *(чим мама изађе, почне весело да скакуће по соби и трља руке):* Фино – фино – фино! Охо-хо, охо-хо, охо-хо!

МАМА *(враћа се и у руци носи парче папира):* Заиста, био си у праву, нашла сам у сандучету писмо!

ЈОЦА *(врло значајно):* А, какво писмо?!

МАМА (погледа у писмо): Не знам. Нисам погледала, сад ћу га прочитати...

(Чита.) Поштована мама Јоцина, ово пише учитељ вама Јоцин, због тога што Јоца добар је много у школи и заслужује да њему сасвим мало много давате шећер у коцке који он много воли. Давајте му више поручује вам учитељ Јоцин знате онај што сте прошли пут били. Учитељ. (Престане да чита.) Баш чудно писмо...

ЈОЦА (постиђено гледа у под): Видиш, мама... То мој учитељ... Мама, учитеља треба сви да слушају...

МАМА (значајно): О, па то је сигурно! Ја ћу сместа послушати учитеља!

ЈОЦА (као из топа): И даћеш ми шећер у коцкама!

МАМА: Ма – да, хоћу, али чини ми се да поштар опет промаче поред наше куће. Можда је још неко писмо донео за нас? Иди сад ти погледај у сандуче, па дођи да ти дам ово што је учитељ написао.

ЈОЦА (вољно, радосно): Хоћу, мама! (Одјури.)

МАМА (насмеши се и сама себи говори): Тако је најбоље... Клин се клином избија...

ЈОЦА (враћа се покуњено, руке држи на леђима, нешто крије): Мама...

МАМА (тргне се): А, ти си? Има ли шта у сандучету?

ЈОЦА (скрушено): Овај...

МАМА (завирује Јоци иза леђа): А ту је и друго! (Значајно.) Шта ли то може бити да ми у једном дану добијемо два писма? Дај да видим да у том писму, можда, директор школе не поручује да ти купим карамеле.

ЈОЦА (безвољно јој пружа писмо): Ево... Овај...

МАМА: Чекај – чекај, да прочитамо...

(Чита.) Поштована мамо, ово вам пише учитељ вашег сина Јоце и најлепше вас моли да своме сину Јоци скренете пажњу да се не каже **МЛОГО** – него се каже **МНОГО**. И не каже се **ДАВАТЕ** – него се каже **ДАЈЕТЕ**. Ето, друго вам не бих имао шта писати. Учитељ вашег сина Јоце. (Престане да чита.) Чу ли ти, сине, ово?

ЈОЦА (скрушено): Чух, мама... Други пут ћу пазити, али дај ми сад бар две коцке шећера.

(Завеса)

ЗА ДВЕ КОЦКЕ ШЕЋЕРА

- ▶ По чему можеш да закључиш да је ово драмски текст?
- ▶ Где се одвија радња? Подвуци део текста на основу којег то закључујеш.
- ▶ Зашто је Јоца написао писмо? Шта мислиш о његовом поступку? Објасни.
- ▶ Заокружи садржај првог писма и прочитај га наглас. Због чега је лако закључити да је писмо лажно?
- ▶ Шта значи *Клин се клином избија*? Зашто је мајка употребила баш тај израз?
- ▶ Како је Јоца реаговао кад је прочитао друго 'учитељево' писмо? Шта је мајка њиме желела да постигне? Да ли је успела у тој намери?

БЕЛЕШКЕ ИЗ ЋАЧКЕ СВЕСКЕ

„Истина је кад те
браћу ухвати да
му претиураш по
стварима.”

„Истина се не може
сакрити јер не зна да
игра жмијке.”

ПОДСЕТИ СЕ И САЗНАЈ

Ликове у драмском тексту
називамо **лицима**.

КУТАК ЗА КРЕАТИВНО ПИСАЊЕ

Са другом из клупе напиши другачији разговор између маме и Јоце. Јоца од маме искрено тражи шећер. Шта ће му мама на то рећи? Како ће он одговорити? Кад завршите, један/једна од вас нека чита оно што говори мама, а други/друга оно што говори Јоца. Упоредите свој разговор са разговорима које су написали другари из одељења.

